

TRANZIȚIA RURALULUI

Un colectiv de autori (Dumitru Dumitru, Mihai Dumitru, Violeta Florian, Dorina Georgescu, Mihai Ibrashescu și Camelia Toma¹) din cadrul Institutului de Economie Agrară a elaborat lucrarea *Spațiul rural: Inerții și noi dimensiuni* care se ocupă de zona montană a județului Suceava, zonele precolinare Călărași-Roșeți și Iași-Gropnița și încearcă să surprindă specificul lor în momentul actual, precum și posibilitățile pe care le au de restructurare și de renaștere economică și socială.

Studiul este alcătuit din trei mari capitole: 1. *Gospodăria rurală în diverse contexte teritoriale - tipologie, strategie, modele funcționale*; 2. *Spațiul montan Suceava: Pericole și șanse într-o zonă economică defavorizată*; 3. *Zona montană din județul Suceava în tranziție: Obiective, premise, mijloace de intervenție pentru realizarea unui proiect de dezvoltare regională*.

În primul capitol, în partea intitulată, "Cadru geoeconomic local", autorii abordează situația din comuna Roșeți, județul Călărași, din sud-estul Câmpiei Române, și din comuna Gropnița județul Iași, situată în Podișul Central al Moldovei. Analiza privește aspectul administrativ, potențialul calitativ al fondului funciar și utilizarea terenului agricol pe categorii de folosință. Se ajunge la concluzia că în comuna Roșeți sunt condiții mai favorabile pentru agricultură și mai puțin favorabile în Gropnița. Autorii prezintă în continuare mărimea suprafețelor de teren din gospodăriile rurale (fiind o concentrare mai mare în intervalul 0-4 ha, respectiv 82% din eșantion), infrastructura materială a comunității rurale, care este foarte slab dezvoltată, rețeaua școlară și activitățile economice. Activitatea economică preponderentă este firește agricultura. Există, de asemenea, și unități prestatoare de servicii, dar ponderea lor este neînsemnată. Consecința a slabei dezvoltări a economiei în zonă este fenomenul șomajului care nu se va soluționa atât de rapid întrucât, în afara sectorului agricol, posibilitățile de a ocupa un loc de muncă sunt reduse.

În continuare autorii se ocupă de *Gospodărie și spațiul domestic* definind noțiunea și caracteristicile fundamentale ale gospodăriei rurale din punct de vedere demografic, economic, social ca și perspectivele acesteia; sunt puse în evidență existența unei strategii a supraviețuirii, a subzistenței și prezența orientării succesoriale în ceea ce privește viitorul gospodăriei.

Capitolul 2, consacrat problematicei spațiului rural montan, este alcătuit din două secțiuni. Ocupându-se de "Componente ale strategiei de dezvoltare ale spațiului montan - de la conceptul sectorial la conceptul global tridimensional: demografic, sociocultural, economic" sunt vizate patru componente: a) formarea unei noi structuri de proprietate; b) o nouă structură de organizare economico-

¹ Dumitru Dumitru ș.a., *Spațiul rural: Inerții și noi dimensiuni*, București, CIDE, 1994.

socială a agenților economici; c) o nouă structură a producției bazată pe competitivitate; d) o nouă structură instituțională.

Factorul demografic al spațiului montan Suceava, cu componenta sa principală forța de muncă, permite un astfel de proiect sectorial de dezvoltare. În această zonă, emigrarea spre alte regiuni este redusă, natalitatea este cea mai mare din România, iar mortalitatea este scăzută. În plus zona montană dispune de un potențial uman tânăr cu un grad corespunzător de instruire.

Autorii ne informează asupra privatizării în sectorul silviculturii, care a dus la o structură mixtă de proprietate, publică și privată, în felul acesta agenții economici vor funcționa ca agenți privați sau cu capital de stat, în formă mixtă precum și sub diverse forme de organizare economică asociată.

În continuare, în "Instituțiile schimbării: de la statul providență la parteneriatul pentru dezvoltarea rurală" autorii se ocupă de rolul exercitat de agenții economici ca factori dinamizatori determinanți ai progresului zonei. Sistemul de parteneriat se va desfășura în două forme instituționale: a) parteneriatul în cadrul sectorului agricol; b) parteneriat asociat al sectorului public și privat.

Acest proiect de dezvoltare, apreciază autorii, ar cuprinde sectorul primar (industria extractivă, agricultura și silvicultura), sectorul secundar (ramurile industriale bazate pe resursele locale) și sectorul terțiar (comerț, turism și activitățile infrastructurii).

Capitolul 3, "Zona montană din județul Suceava în tranziție: obiective, premise, mijloacele de intervenție pentru realizarea unui proiect de dezvoltare regională" expune condițiile existente pentru relansarea socio-economică a acestui județ. Capitolul este structurat în cinci părți: 1) "Locul zonei de munte Suceava în economia națională și regională"; 2) "Dimensiunea demografică și socioculturală a zonei de munte din județul Suceava"; 3) "Dimensiunea economică"; 4) Pluriactivitatea gospodăriilor agricole familiale din zona de munte Suceava"; 5) "Implicațiile instituționale în elaborarea și aplicarea unor politici de dezvoltare rurală în condițiile descentralizării". Aflăm de la autori că principalul atu al zonei îl constituie resursele naturale, iar handicapul este determinat de temperatură și regimul precipitațiilor, la care se adaugă și paleta săracă a solurilor agricole, care afectează activitatea agricolă și implicit nivelul de trai al locuitorilor. În plus, județul Suceava are o populație numeroasă, tânără și dinamică care indică un grad ridicat de vitalitate. Ca dimensiune economică, producția agricolă a zonei se identifică cu producția zootehnică, zona de munte Suceava fiind cea mai reprezentativă în creșterea bovinelor din România; în schimb activitățile neagricole se află în declin. Este cazul industriei extractive și al silviculturii, aflate sub monopol de stat, al producției de ape minerale, al turismului și balneologiei, falimentare datorită costurilor ridicate ale serviciilor. Sectorul terțiar este foarte puțin dezvoltat, la fel rețeaua drumurilor publice, din care doar 40% este asfaltată și modernizată.

Frecvența mijloacelor de transport variază în funcție de distanțele la cel mai apropiat oraș, de starea drumurilor în timpul iernii. Mijloacele de comunicație și de difuzare a informației sunt desful de anemice; nu există centrale telefonice automate, fiind folosite centrale manuale, foarte vechi, cu capacitate redusă.

Rezultatele și concluziile oferite de analiza eșantioanelor pluriactive dovedesc că 85% din persoane exercită o activitate neagrăcolă permanentă, restul sezonier, ca lucrători agricoli.

Gospodăriile cu suprafețe mici de până la 1 ha, sau între 1-3 ha, folosesc producția agricolă pentru consum familial (*logica de subzistență*, în limbajul autorilor).

Gospodăriile cu suprafețe între 3-5 ha și 5-10 ha, al căror cap de familie exercită și activități neagrăcole, alocă o parte din producție vânzării pe piață (*logica de menținere*).

Gospodăriile cu peste 10 ha aplică *logica de dezvoltare*, respectiv investiții productive. *Descentralizare la nivel instituțional* este propunerea făcută de autori, pe considerentul mării libertății de acțiune și mai bune identificări a nevoilor și resurselor la nivel local decât la un centru îndepărtat. Aceasta ar stimula concurența între regiuni și localități, imprimând un dinamism în dezvoltarea rurală.

Cercetarea, rod al cooperării româno-franceze, este deosebit de interesantă atât pentru teoreticieni cât și pentru practicieni. În literatura de specialitate, tema deschide un drum nou în ceea ce privește studierea dezvoltării zonelor de câmpie și de munte din țara noastră.

Adina Mihăilescu

SĂRĂCIA RURALĂ ÎN FRANȚA ANILOR '80²

Mai putem vorbi despre sărăcie a populației rurale, într-o țară dezvoltată precum Franța anilor '80?

Răspunsul este din păcate afirmativ, iar argumentația lor științifică ne este prezentată prin intermediul studiului efectuat, pe baza cercetării bugetelor de familie și a impozitelor din anii 1984-1985 de către doi cercetători J.L.Brangéon și G.Jigouzo, de la Institutul Național de Cercetări Agronomice din Rennes, Franța.

Ca o concluzie generală, autorii au desprins faptul că 53% din gospodăriile țăranilor francezi se situau sub pragul de sărăcie, egal cu jumătate din venitul mediu existent în Franța pe persoană convențională în acea perioadă.

Pe parcursul studiului se preferă utilizarea conceptului de *sărăcie relativă* care oferă și posibilitatea comparativă cu restul populației de condiție socială similară, condiția de spațiu și cea de timp considerându-se constante. În acest sens, evidențiind dificultățile care intervin în aplicarea celor mai adecvate metode de stabilire a scalelor pentru măsurarea ulterioară a pragurilor de sărăcie, autorii atrag atenția asupra diferențelor ce apar în acest caz, ca urmare a

² Brangéon Jean Louis, Jigouzo Guenhaël, *Farm Poverty in France during the 1980-s*, în *Sociologia Ruralis*, vol.XXXV, nr.1/95.